

ГУМАНІТАРНА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Мякшин А.

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Горячковська Г.М.
Харківський національний університет радіоелектроніки
61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. Філософії, тел. (057) 702-14-65
E-mail: <d_philosophy@nure.ua>

Today it seems that the initiative of the highest achievements of civilization is nourished by natural and technical research, and humanities knowledge is somewhat inferior in estimates by society. What is the reason for this delusion? And has the humanities really lost touch with the powerful development of scientific and technological advances? Trying to understand this problem is at the same time looking for an answer to a topical question about the mission and strategy of modern education.

Сьогодні складається враження, що ініціатива найвищих здобутків цивілізації живиться природничими і технічними дослідженнями, і гуманітарне знання дещо поступається в оцінках з боку суспільства. В чому причина цієї омани? І чи насправді гуманітарні науки втратили зв'язок з потужним розвитком науково-технічних досягнень? Спроба розібратися у цій проблемі є водночас пошуком відповіді на актуальне питання про місію і стратегію сучасної освіти.

Сучасні гуманітарні науки сягають доби Ренесансу, що була інспірована античними ідеалами самопізнання. З тих часів відношення людини до суспільства та до себе формується з точки зору вільної і творчої особистості. За сутністю гуманітарне пізнання спрямоване на досягнення феномену людини як суспільної, моральної, духовної істоти та створеного нею світу культури. В цьому процесі чільне місце посідає гуманітарна культура. Гуманітарна культура відображає потреби людини, її прагнення та здатність до самоздійснення, вона зберігає моральні принципи довіри і взаємоповаги, транслює універсальні цінності. Сучасна європейська освіта сформувалася саме на засадах гуманітарної культури як системного чинника. Водночас, освіта є головним ресурсом, що втілює гуманітарні ідеї в життя. Звертаючись до цієї теми дослідники відзначають, що рушійною силою щодо будь-якого розвитку (технічного, економічного, культурного) є освічена людина. Разом з тим, фундаментальним завданням освіти є передача системи цінностей [1]. Тож розвиток ідей розпочинається із розуміння себе і зв'язків із зовнішнім світом, що спонукають творчу наснагу і формують відповідальність. «Життя – це сталий вибір між різними діями, та саме освіта, як передача ідей, дозволяє людині робити цей вибір» [1].

Поняття «культура» традиційно вживається як синонім освіченості, вихованості людини. Засновником цієї традиції вважають Цицерона, який вперше вжив це поняття, визначаючи діяльність по перетворенню природи

на благо людини і водночас вказуючи на культуру як засіб удосконалення духовних сил людини, її розуму. Суспільство має прогрес через сплеск ідей і культурних практик. І за креативним мисленням має бути не просто бажання створити щось незвичайне і захоплююче. Майстерність автора завжди ґрунтується на певних світоглядних принципах, і саме вони призначені забезпечувати можливість діалогу і розуміння з боку суспільства. Творча спроможність дозволяє створювати те, що буде природним чином відображати універсальні цінності.

Наприкінці ХХ століття у світі виникла тенденція до зростання соціального запиту на гуманітарні знання. Зокрема, феномен «публічного повороту» ілюструє ситуацію, коли у демократичному суспільстві публічний дискурс як форма наукової дискусії стає дійсно легітимним трендом популяризації гуманітарних наук. Поступово гуманітарні науки повертають собі статус, привертаючи суспільну увагу до значення гуманітарної освіти в цілому. Зокрема, сучасна філософія Марта Нуссбаум у докладному дослідженні [2] відзначає, що критичне мислення, здатність до співчуття, повагу до прав та свобод людини, цілісний розвиток особистості забезпечує саме гуманітарна освіта. Гуманітарні науки, зокрема філософія, вчать мислити самостійно і аргументовано сперечатись, залучають до самоаналізу. Поважне ставлення до гуманітарної освіти з боку суспільства поліпшує якість життя та веде до розквіту демократичних держав.

Місія освіти – постійне вдосконалення людини. Фундаментальні складові цього процесу: гуманістика – самотворення людини у культурі; гуманітаристика – залучення до практик людського самопізнання; гуманітарні науки – інструмент для такого творення та пізнання людини. Людина засвоює культуру через виховання і освіту та далі інтерактивно взаємодіє з культурою. Гуманітарна освіта спрямована на створення умов оволодіння ціннісним змістом культури для спроможного і вільного творчого буття людини. Цей стан влучно розкриває висловлювання Стіва Джобса: «Однієї тільки технології недостатньо, вона поруч з вільними мистецтвами, з гуманітарними науками, звідси і результат, який змушує співати наші серця».

Перелік посилань

1. Шумахер Ф. Малое прекрасно. Экономика, в которой люди имеют значения: Нац. исслед. ун-т «Высшая Школа Экономики» / Ф. Шумахер, пер. с англ. и примеч. Д. О. Аронсона – М.: Изд. Дом Высшей школы экономики, 2012. – 352 с.
2. Нуссбаум М. Не ради прибыли. Зачем демократии нужны гуманитарные науки?: Теория и практика образования / М. Нуссбаум, пер. с англ. М. Бендет: Высшая Школа Экономики, 2014 – 192с.